WERINON

UITGAVE VAN DE
HISTORISCHE KRING · NEDERHORST DEN BERG

DECEMBER 1997 · NR 28

Horstermeer, Hoofdweg

Historische Kring Nederhorst den Berg

Bestuur	**Voorzitter**	J.E. Jansen Dammerweg 15E 1394 GM NdB, tel. 0294-254152
	Secretaris	A.M.E. Baar Torenweg 9 1394 EA NdB, tel. 0294-251804
	Penningmeester	K. Scherpenhuijsen Overmeerseweg 76 1394 BE NdB, tel. 0294-251727
	Leden	J.F.A.Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 0294-254309
		W.J. van Deutekom Uiterdijksehof 14 1394 GM NdB, tel. 0294-253343
		R.J. Verkaik Pieter de Hooghlaan 24 1394 GK NdB, tel. 0294-254317
Redactie		G.J.M. Baar Zoddeland 26 1394 KR NdB, tel. 0294-254368
		T. Griffioen Kuijerpad 6 1394 DA NdB, tel. 0294-254106
		J.F.A. Baar Kerkstraat 6 1394 CX NdB, tel. 0294-254309
Tekstverwerking		N.W.J. Breed Fazantelaan 1 1394 CH NdB, tel. 0294-251645
Omslag, ontwerp en technische realisatie		P. Griffioen Lange Wetering 11 1394 KC NdB, tel. 0294-254603
Lidmaatschap		f 25,— per jaar Bankrekeningnr. 32.82.24.138 RABOBANK Nederhorst den Berg girorek.nr. van de bank: 368387

Niets uit deze uitgave mag, op welke manier dan ook, verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van het bestuur.

Nederhorst den Berg
Historische Kring

december 1997, nummer 28

jaargang 7

opgericht: januari 1988

Inhoud:

Pagina:

710 - Mededelingen en berichten

717 - Internet

718 - Van de Kaart - Ruud Verkaik

718 - Een klap van de molen en de gevolgen van dien - Jan Baar

725 - De Stelling van Amsterdam (II) - Ron Zeller

731 - Een bij toeval ontstane "Middenweg" - Gerard Baar

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

In dit laatste Werinonnummer van 1997 vindt u de Nieuwjaarswens van de Historische Kring.
De foto "Ankeveensepad 1996", is gemaakt door B. Hilberts, Nederhorst den Berg.

CONTRIBUTIE

De penningmeester roept de leden, die de contributie voor het lopende jaar nog niet overgemaakt hebben op, dit alsnog te doen. Gebruikt u hiervoor s.v.p. de acceptgirokaart. Voor betaling van de ledenbijdrage 1998 zal de acceptgiro medio februari verzonden worden.

VITRINE

De expositie-vitrine van de Historische Kring Nederhorst den Berg op de eerste etage van het gemeentehuis, bij de secretariskamer, zal binnenkort opnieuw ingericht worden. U kunt altijd (als het gemeentehuis open is) een kijkje nemen.

WERKGROEP OVERMEER

Na veel speuren naar de bierbrouwerij vonden we geregeld iets over "vanouds de Brouwerij", maar iets over de brouwerij in bedrijf waren we nog niet tegengekomen.
Uiteindelijk vonden we iets in Oud-Nederlands schrift. De archivaris van het Streekarchief was gelukkig zo vriendelijk ons te helpen met de vertaling: *Jacob Petersen heeft een huising, erf en brouwerij gekocht van Jan Jacobse Veenman. Hij vraagt een taxatie aan en op 16 februari 1643 wordt het geheel gegeschat op een waarde van 3600 gld.*

Bron: SAGV Hilversum ORA N.d.B. 163.

PROGRAMMA 1997/1998

1997
Vrijdag 28 november - Lezing met dia-presentatie door Mevr. Van Olst, directeur van de stichting Historisch Boerderij-onderzoek in Arnhem: Over de historische boerderijen in Nederland in het algemeen en die in de Vechtstreek in het bijzonder.

1998
Dinsdag 20 januari - Lezing met diapresentatie door Dr. A.A. Manten uit Breukelen over de scheepvaart op de Vecht van de Romeinse tijd tot het begin van deze eeuw.

Afb. 6. Richting Amsterdam varend houtvlot op de Vecht ter hoogte van Slangevecht, ten zuiden van Breukelen (P. J. Lutgers, 1836).

Vrijdag 6 maart - Jaarvergadering met lezing door H. Karsemeijer over de Monumenten van Nederhorst den Berg.
Vrijdag 12 juni (onder voorbehoud) - Zomerexcursie. Bezoek aan Loenen aan de Vecht en Historische Kring Loenen met een wandeling door dit prachtige Vechtdorp.
De lezingen, presentaties en de jaarvergadering vinden plaats in "t Spieghelhuys", Dammerweg 3, Nederhorst den Berg om 20.00 uur.

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING, AFD. A'DAM E.O.

De afd. Amsterdam van de NGV viert in 1998 haar 50 jarig bestaan. Op zaterdag 13 juni 1998 wordt er een jubileumdag georganiseerd met onder andere een genealogische markt. De lokatie is in Amstelveen. Belangstellenden kunnen contact opnemen met het bestuur, Manus Peetstaat 14, 1183 LG, Amstelveen.

SCHENKINGEN

- 3 Foto's Fam. de Jong, Overmeer - J. Vernooy.
- Foto J.B. Plein, 1984 - A. Fortuin.
- Foto Muziektent - E.v.Noppen.
- Foto verlichte brug - Br. Versloot.
- Vestigingspapieren, vergunningen, diploma's, e.d. J.v.Huisste-de-Hermes - J. van Huisstede Czn.
- 6 Foto's restauratie Kostershuis 1980 - H. van Asselt.
- Krantenknipsel Voorstraat/Reevaart, T. Borst, Weesp.
- Foto opening NERA 1949 - F. de Beer
- Foto mobilisatie 1915 bij de Wipbrug - T.Koelink-Hendriks, Kortenhoef.
- Klerenhanger "Vecht en Dijk", Fa. C.Hageman en Zn (tel. 11) - M. Hagen-Slor.
- Jeugdkampioen 1952 met artikel "Moeder de Gans is dood". Een idyllische beschrijving van Nederhorst den Berg, Kasteel en de Goog - A. Stalenhoef-Middelkoop.
- 8 Foto's Spiegelplas - J. Jansen.
- 13 Foto's Nederhorst den Berg (zwart-wit) - Th. de Kreij.
- 9 Foto's Nederhorst den Berg op karton - Th. de Kreij.
- Knipsel Kasteelbrand - J. Reijnders, Hilversum.
- "Buiten", 6e jaargang No. 40, 1912.
  Geïllustreerd Weekblad aan het Buitenleven gewijd. Met op de voorpagina een foto van de N.H. Kerk. Op pagina 477 staat een artikel over NEDERHORST (-DEN BERG). De Kerk, verlucht met 3 foto's - M. van Leeuwen-Stalenhoef.
- Ets "Den Bergh aan de Vecht" A. Rademaker fecit No 240.
  "Het Dorp Den Berg anders genaemt Horsterberg aen de Vecht, volgens zijne gestalte van het Jaer 1631, niet ver van

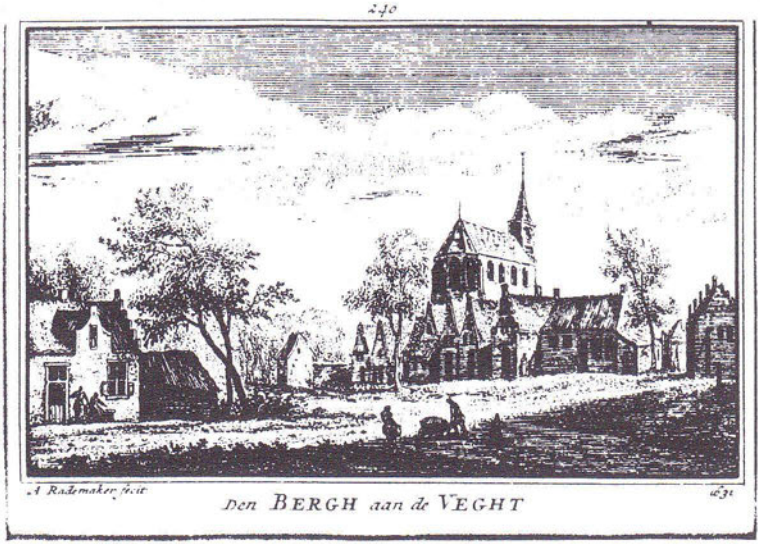

het huis Nederhorst, staende deeze Kerk op een redelijk hoog Bergje, het eenigste van het omstreeks gewest". - M. van Leeuwen-Stalenhoef.

- Nederhorst den Berg aan de Rivier de Vecht - 17e eeuw (kopie) - M. van Leeuwen-Stalenhoef.

Als u aan het opruimen gaat, bedenk dan, dat sommige voorwerpen en andere zaken van belang kunnen zijn om bewaard te worden voor de geschiedenis van Nederhorst den Berg.
Wij zijn erg blij met zulke schenkingen. Mocht u advies willen hebben, dan zijn wij daartoe gaarne bereid.

LITERATUUR

Met ingang van januari 1998 zal een tijdschrift verschijnen, dat zich richt tot de "Molenliefhebbers". Uitgever van de "MOLENWERELD" is de Stichting Molenwereld. Een abonnement kost ƒ 97,50 per jaar. Het blad zal maandelijks verschijnen.

E. Boeve: "de Googelaars. 300 jaar bewoners op en rond de Oude Goog". Tweede druk.

Els N.G. van Damme: "De buitenplaats "Overmeer" in Nederhorst den Berg, gebouwd en bewoond door migranten". In: TVE, dec. 1997.

Jan Baar: "Bovenlanders in den Berg". Seizoenarbeiders en immigranten uit Duitsland in Nederhorst den Berg, 1780-1830. In: TVE, dec. 1997.

EXPOSITIES

"Forten, molens en jenever". De geschiedenis van Weesp. Gemeentemuseum (Stadhuis) Weesp. Tot en met 30 apr. 1998.

"Bedevaarten in Nederland". Museum Catharijne Convent, Utrecht. Tot en met 11 januari 1998.

"Langs velden en wegen". Nederlandse landschapskunst in de 19de eeuw. Rijksmuseum Amsterdam. Tot en met 3 maart 1998.

"Het land van de Erfgooiers". "De ontwikkeling van het Gooise Landschap vanaf 1700". Het Schoutenhuis, Huizen. Tot en met 7 februari 1998.

"Wonen en werken in 't Gooi, 1890-1960". Goois Museum, Hilversum. Permanent.

"Loosdrechts porcelein". Kasteel-Museum Sypesteyn, Nieuw-Loosdrecht. Tot en met 21 december 1997l.

"Spelen, leren en werken in de Gouden Eeuw". Het leven volgens Jan Luiijken (1649-1712). Prenten en tekeningen uit het dagelijkse beroepsleven. Amsterdams Historisch Museum. Tot en met 4 januari 1998.

VERSLAG VAN BEZOEK AAN GALA-CONCERT PETER DE GROTE MANIFESTATIE

Vanwege onze activiteiten in verband met het Peter de Grote jaar werden ons uitnodigingskaarten verstrekt om dit Galaconcert bij te wonen op 2 oktober 1997, in de Dr. Anton Philips Zaal te Den Haag.

We gingen i.v.m. de verkeersdrukte al tamelijk vroeg van huis, doch hadden niet verwacht nog een half uur in de file te staan, zodat we om zeven uur nog bij Woerden waren. Gelukkig kwam

daar toen een einde aan en wonder boven wonder waren we zonder problemen precies op tijd in de zaal.
We moesten i.v.m. de aanwezigheid van Hare Majesteit de Koningin al voor 19.45 uur in de zaal aanwezig zijn.

Het geheel werd uitgevoerd door het Residentie Orkest. Dirigent was Evgenii Svetlanov met Vladimir Ovchinnikov op de piano. Het concert bestond uit 2 delen. Voor de pauze het Piano Concert nr. 2 in g klein op. 16 (1912-1913) in vier delen van Sergej Prokofjev (1891-1953) en na de pauze Symfonie nr. 5 in e klein op. 64 (1888) in vier delen van Pjotr Iljits Tsjaikovski (1840-1893).
Vooral van dit laatste deel hebben we erg genoten.
Om ongeveer 22.15 uur was het concert afgelopen.We waren ook nog uitgenodigd om op de receptie te komen in het Atrium. Het Atrium is een overdekte binnenplaats van het Haagse Stadhuis, prachtig modern en heel groot. Dat mag ook wel voor de prijs van 60 milj, overigens een bezoek zeer de moeite waard. Er werden ons drankjes en hapjes aangeboden, waarna we nog verrast werden op een heerlijk souper en een prachtige LASERSHOW. Al met al een feestelijke en bijzondere avond.

Genodigden waren: Mevr. De Lange, Mevr. Schilder en de heer en Mevr. Van Laere, afgevaardigden van de Werkgroep Petersburg van De Historische Kring Nederhorst den Berg, die mede gestalte heeft gegeven aan het Peter de Grote Jaar.

EXPOSITIE "NEDERHORST DEN BERG IN BEELD" en de FOTO-WEDSTRIJD

Expositie en Foto-wedstrijd kunnen zonder meer als geslaagd aangemerkt worden. Dat bleek vooral uit de grote belangstelling tijdens de openingsuren op vrijdag 17 t/m zondag 19 oktober jl, maar zeer zeker ook uit de vele enthousiaste reacties op de inzendingen van de wedstrijd.
Vrijdagavond half acht kon de heer Evert Boeve, als voorzitter van de jury, de expositie openen. Na zijn openingswoord kon burgemeester Goudberg de, door de juryleden E. Boeve, H. van Huisstede en A. Bierens, geselecteerde winnende foto's, bekend maken en de prijzen overhandigen.

De eerste prijs was voor J.W. van Leijenhorst met de sfeerfoto "Koeien in de mist"
De tweede prijs ging naar Gerda de Klerk uit Hilversum met haar foto "De Vecht bij de Vreelandseweg".
De derde prijs werd overhandigd aan R.E. Kroon voor de foto "Gezicht op de Hinderdam".
Een eervolle vermelding kregen A. van Houten voor een mooi beeld van Kasteel Nederhorst en Th. de Krey voor "Bomen en water" (zwart/wit foto).
De 25 deelnemers aan de fotowedstrijd, kregen als attentie een handdoek met een afbeelding van Kasteel Nederhorst.
Na deze opening kon het publiek de ingezonden foto's bewonderen en al wat tentoongesteld werd uit het archief van de Historische Kring Nederhorst den Berg.
Ruim 300 bezoekers werden er gedurende de drie tentoonstellingsdagen geteld. Een tiental liet zich inschrijven als lid van onze kring voor ƒ 25,-- per jaar.

Alle bezoekers konden een formulier invullen, waarop zij hun "winnende foto" konden aangeven. Velen maakten hiervan gebruik. Dat smaken verschillen bleek overduidelijk. Liefst 44 van de 80 inzendingen werden één of meer keren uitgekozen. Ook de reacties verschilden enorm.
Tenslotte werd de foto "Ankeveensepad. Winter 1996" van B. Hilberts (met 6 uitverkiezingen) door het publiek als meest gewaardeerde foto gekozen en verwierf dus de z.g. PUBLIEKSPRIJS. Goede tweede was de inzending van Gerda de Klerk: "Gezicht op de Vecht bij de Vreelandseweg tegenover het Sportcomplex".
Kwalificaties bij de winnende foto: "Straalt rust uit en dat midden in het dorp" en "Prachtige stilte en mooi perspectief, bijzondere lichtval".
De Historische Kring Nederhorst den Berg dankt alle inzenders hartelijk voor de deelname en is bijzonder blij met de 80 aanwinsten voor de foto-collectie.
Bij de voorbereiding van de expositie konden we gebruik maken van het kabinet bij Fons en Tineke de Beer. Hierdoor kon het één en ander in "redelijke rust" geregeld worden, mede dankzij de medewerking van Piet Holdinga.
Hartelijk dank voor ruimte en inzet.
Ook de dames van de "CATERING", Ans en Bertha, heel hartelijk dank voor de goede verzorging.

INTERNET

De Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland, beschikt sinds kort over een eigen site op Internet. Via www.tref.nl/haarlem-bloemendaal/rgnh komt u op de openingspagina van de site. Vandaar zijn meerdere pagina's te benaderen waar info wordt verstrekt over activiteiten en publicaties. Ook kunnen andere historisch interessante sites geraadpleegd worden. Vragen, bestellingen en aanmeldingen voor een cursus via deze weg zijn ook mogelijk.

[Homepagina Nederhorst den Berg | Homepagina Vechtstreek]

Gemeente Nederhorst den Berg - Historie

Uit de achtste eeuw dateren de eerste resten van een nederzetting.
In de twaalfde eeuw bestond er het rechtsgebied Nederhorst en Overmeer samen met Ankeveen en Kortenhoef.
Voordat de bevolking begon met de ontginning van veen was de Horstermeer water en het gebied van de Spiegel- en Blijkpolder land van klei en veen. Men concentreerde zich op het zand van de Berg en op de kleiboorden van de Vecht. Van hieruit werd het veen in Spiegel en Blijk ontgonnen. Door het baggeren van turf is het petgatenlandschap ontstaan. Door zandwinning is een nieuw meer geschapen in de Spiegelpolder.
In de zeventiende eeuw is de Horstermeer doorgemalen door windmolens, maar door het kwelwater kon de polder niet drooggehouden worden, nu lukt dat wel.
Naarmate het dorp belangrijker werd bouwden rijke kooplieden uit Amsterdam hun huizen. Hofstede "Petersburg" is hier een voorbeeld van. Dit buitenverblijf lag aan de Vecht, tegenover het dorp Nigtevecht. Belangrijke mensen bezochten deze hofstede, waaronder Czaar Peter de Grote in 1717.
Aan Kasteeel De Nederhorst dankt de gemeente zijn naam. Het slot heette oorspronkelijk Ter Horst. Horst betekent 'begroeide hoogte. De tweede helft van zijn naam komt van 'berg', een zandheuvel waarop de Nederlands Hervormde kerk is gebouwd om hem te beveiligen tegen hoge waterstanden.
In 1882 is de Horstermeer ingepolderd en ontgonnen. Toen was de techniek dermate gevorderd dat deze met succes droog bleef. Als gevolg van de tweede wereldoorlog is hij opnieuw tijdelijk onder water komen te staan en in 1945 weer drooggemalen.

de Lindenlaan van het kasteel naar de kerk

VAN DE KAART (Foto op de omslag)

Ruud Verkaik

Horstermeer, Hoofdweg. Deze kaart werd in 1942 verzonden door A. Siewertsen, woonachtig in de Horstermeer, nummer C 125. Een kaart, die duidelijk laat zien, dat de Horstermeer in die dagen nog echt tuinbouwgebied was.
Van de 616 ha grote polder, was 470 ha cultuurgebied, verdeeld in 72% grasland, 23% tuingrond en 5% bouwland. Uit de gegevens van de volkstelling van 1947 blijkt, dat er toen 67 tuinbouwbedrijven gevestigd waren. Van de kinderen van de tuinders van 15 jaar en ouder werkte 65% mee in de tuinbouw.

De kaart, waarop een auto van transportbedrijf Gons te zien is, geeft een goed beeld van de produktie in de polder. De foto is genomen richting Nederhorst den Berg, ter hoogte van het "Nerapad" de Radioweg. Het eerste huis links, is het huis van de familie Steen, in het tweede huis links woonde de familie Pik, allebei tuinders . Op de achtergrond staat boerderij "de Horst". Met de lorrie, die over de rails reed, werden de groenten naar de weg gebracht. Daar werden ze in de auto geladen en naar de veling gebracht. 's Middags werden de lege kratten weer bij de tuinder afgeleverd. Het lijkt een hele kunst om zo'n auto zo hoog te laden en dan zonder verlies van lading bij het veilinggebouw in Hilversum aan te komen.

EEN KLAP VAN DE MOLEN EN DE GEVOLGEN VAN DIEN

Jan Baar

Laat in de avond van maandag 29 maart 1819 is Christiaan Herger van 's-Graveland op weg naar huis in Nederhorst den Berg. Rond 11 uur passeert hij de Ankeveense watermolen op het Ankeveensepad. Hoe een en ander in zijn werk is gegaan zal nooit duidelijk worden, maar het gebeurt, dat Christiaan op dat late uur door de molenwieken "zoodanig in de hals en aan het

hoofd geslagen is, dat hij wezenloos ter aarde is nedergevallen". Chirurgijn Pieter Ubink haalt de Stadsheelmeester van Weesp er bij ter assistentie, maar die kan niet voorkomen, dat de ongelukkige in de loop van de avond van dinsdag 30 maart overlijdt.
Herger was sinds een dag of acht inwonend zadelmakersknecht bij zadelmaker/behanger Evert Groen aan de Voorstraat.
Van de buitenlandse arbeider was verder weinig bekend. Burgemeester Sanderson heeft alleen kunnen achterhalen, dat hij waarschijnlijk met ene Jan Snijders, vleeschhouwer te Maarssen, naar Holland gekomen is. Meester-metselaar Cornelis Schreuder, wethouder van Nederhorst den Berg, zal naar Maarssen moeten reizen, om meer over de verongelukte vreemdeling te weten te komen. Op 31 maart schrijft Sanderson aan Schout V.d.Vliet van Maarssen over het ongeluk en verzoekt om inlichtingen over Jan Snijder, "als zijnde nog iets in de familie ..... bij deze voorn. Jan Snijder was hij altijd zoo goed als tehuis bij zijnde ouders". Hij verzoekt zijn Maarssense collega de heer Snijder te ontbieden als assessor Schreuder te Maarssen zal zijn. Dezelfde dag stuurt hij Snijders een brief, waarin hij deze bericht over het noodlottige ongeval en hem vraagt "om in persoon alhier de nodige informatien te geven".

KERKGRAF NO. 81

Men weet in Nederhorst den Berg niet meer, dan dat Herger langer dan een jaar gewerkt heeft bij een zadelmaker te Abcoude en vandaar ook bij "zijnen zoo genaamde oom of neef" in Maarssen geweest is.
Schreuder heeft een doodskist besteld en aan Evert Groen gevraagd alle bezittingen van de verongelukte tot nader order in bewaring te houden.
In de overlijdensakte, opgemaakt op 30 maart, staat opgetekend, dat Christoffel Herger in 1799 te Koeboersel in 't Wurtenbergsche (Duitsland) geboren is. De juiste geboortedatum van de behanger wordt (zoals gebruikelijk) niet vermeld.
Snijders komt al op 1 april naar den Berg en belooft de burgemeester om binnen zes weken alle kosten van de begrafenis en wat er bij komt te voldoen. Als vergoeding mag hij dan beschikken over de bezittingen.

Hij wil Christiaan/Christoffel blijkbaar een goede begrafenis geven en wekt bij de Bergse bestuurders voldoende vertrouwen. Zij stemmen in met een laatste rustplaats voor Johan Christoffel Herger in de kerk, in Kerkgraf no. 81, voor het dure tarief van 8 gld. en 18 st. Tijdens de plechtigheid klinkt geen klokgelui.
De knecht van Evert Groen krijgt eenzelfde ter kerke bestelling als dagloner Abraham Streefkerk, tuinmansbaas Harmen Rosouw en de Heer Jan Santbergen, rentenier.
Aaltje Salm, rentenierster, zuster van meester-kledermaker Jan Salm, wordt in 1821 voor 3 gld. en 2 st. begraven in een eigen kerkgraf.
De op 17 mei 1819 ten huize van Hendrik Kruijswijk overleden hoepelbuigersknecht Jan Tendiek, "buitenlandsche arbeider, oud 48 jaren, geboren te Mertsen onder Kwakkenbrugge" wordt op het kerkhof begraven voor 2 gld. en 6 st., evenals bijv. Grietje

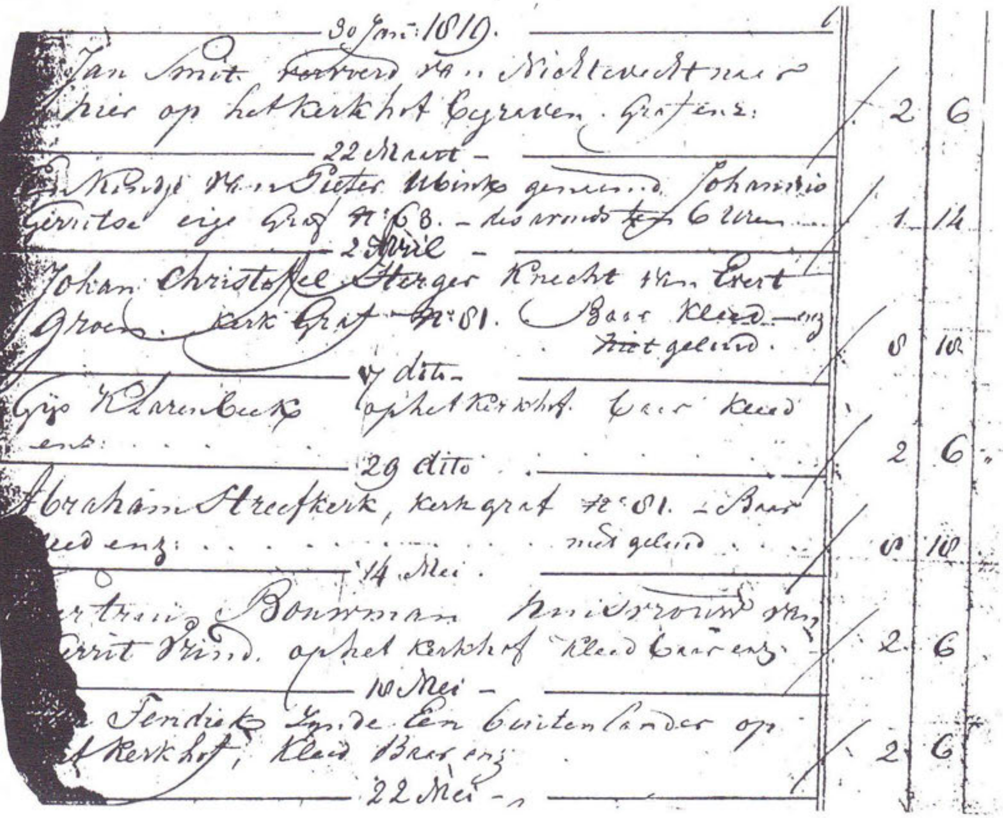

30 Jan: 1819.		
Jan Smit [illegible] van Nieuwerkerk naar hier op het kerkhof begraven. Gratis:	2	6
22 Maart		
Een Kindje van Pieter Ubinks genaamd Johannis Gerritse eige Graf No. 68. - des avonds te 6 Uren	1	14
2 April		
Johan Christoffel Herger Knecht van Evert Groen. Kerk Graf No. 81. Baar Kleed enz niet geluid.	8	18
7 dito		
Gijs Klarenbeek op het Kerkhof. Baar Kleed enz:	2	6
29 dito		
Abraham Streefkerk, kerkgraf No. 81. Baar Kleed enz: niet geluid	8	18
14 Mei		
Geertruij Bouwman huisvrouw van Gerrit Vriend. op het kerkhof Kleed baar enz.	2	6
18 Mei		
Jan Tendiek zijnde een buitenlander op het Kerkhof, Kleed Baar enz	2	6
22 Mei		

Buijs, weduwe Bruin Portengen en Johannes Pieter Grebe, zoon van Pieter Grebe. Voor Christoffel mocht het echter best iets kosten, niet zomaar even een eenvoudige ter aarde bestelling, nee een graf in de kerk en een waardige begrafenis. Jan Snijders staat garant.

LOZE BELOFTEN

Maar de beloften van Jan Snijders blijken niet veel waard te zijn; van een vlotte vergoeding van de gemaakte kosten bij het afsterven en begraven van de behangersknecht is geen sprake. Op 18 juni moet burgemeester Sanderson de Maarssense vleeshouwer aanmanen om binnen 8 dagen zijn belofte na te komen. Snijders is blijkbaar niet van plan iets te ondernemen, want op 2 juli 1819 acht de burgemeester het noodzakelijk hem weer te schrijven: "Mag ik UEd. door deze verzoeken om mij Uwe intentie mede te deelen indien UEd niet mogte verkiezen met de daad te beantwoorden aan den inhoud van de gezondene aanschrijving in dato 18 Juny".
Op 5 juli 1819 noteert kerkmeester Marcus van Ravenswaay, dat de 8 gld. 18 st. "van het lijk van J.C. Herger" nog niet ontvangen is. Jan Snijders heeft blijkbaar iets anders in zijn hoofd. Hij reageert niet op de aanmaningen.

BERICHT UIT WÜRTEMBERG

Getuige een schrijven van de Koninglijke Würtembergsche Regering te Oeringen van 6 maart 1820 aan de Burgemeester van Utrecht heeft Snijders op 20 april 1819 aan "zekere weduwe Magdalena Hoercher, wonende te Kupferzelt in het Koningrijk Würtemberg" geschreven, "dat haar zoon Christoph Hoercher, naar eenigen tijd ten huize van Johan Sigmond Schneider, vleeschhouwer te Maarssen, te hebben ziek gelegen, op den 30sten Maart bevorens aldaar was overleden en de kosten van ziekte en begrafenis hadden bedragen eene somma van 67 gulden 29 cts - dat genoemde weduwe deze gelden aan gemelden Schneider, die dezelfde ook ontvangen heeft, per wissel, betaalbaar in Amsterdam, heeft overgemaakt, daarbij tevens verzocht hebbende een dood-extract van haren Zoon, met en benevens de klederen en het valies van dezelven aan

des overledenen moeder of familie toe te zenden, waaraan niettegenstaande de daartoe gedane herhaalde aanvragen tot heden niet is voldaan geworden". De Würtembergse regering verzoekt dan ook Schneider te dwingen de goederen en het dood-extract onverwijld aan de moeder van de overledene toe te zenden. Utrecht vindt dat deze zaak niet bij het stadsbestuur thuis hoort en verzoekt daarom het gemeentebestuur van Maarssen "naar gelang van zaken" te handelen. De regering van Oeringen krijgt bericht van de toestand en de mogelijkheden om een en ander af te handelen.
Maar er komt geen schot in de zaak. Snijders houdt keep en geeft ook geen verklaring voor zijn kennelijke poging tot misleiding.

EINDELIJK AFGEHANDELD

Op 8 december 1820 schrijft burgemeester Sanderson weer eens aan zijn collega V.d. Vliet over de nog steeds slepende kwestie. Hij vraagt hem, Jan Snijder nog eens te onderhouden over zijn "iterative misleidingen aan het gemeentebestuur alhier betoond". Telkens heeft hij beloofd om de onkosten te betalen, "daar hij door de ouders van de genoemde Herger tot het een en ander is in staat gesteld en gemagtigd". Snijder lijkt toch wel een deel van het verschuldigde bedrag betaald te hebben. Of hij de bezittingen van Christiaan al meegekregen heeft is niet duidelijk. De burgemeester dringt nog eens aan op een spoedige regeling. Op 12 december schrijft de schout van Maarssen terug, dat hij vleeshouwer Snijders onderhouden heeft over zijn gedrag en misleiding. Ook nu belooft deze de kosten, "ten belope, ... per rest van vier en twintig gulden omtrent 14 dagen tegen overneming der kleren te zullen voldoen".
Weer een loze belofte. Op 20 jan. 1821, zowat 2 jaar na het tragisch ongeval, ziet burgemeester Sanderson zich genoodzaakt weer naar Maarssen te schrijven, "daar er nu intusschen weeder zooveel tijd verloopen is, zonder dat men alhier van hem iets gehoord noch vernomen heeft en des te minder aan zijne hernieuwde belofte heeft beantwoord". Hij vraagt nu om "zoodanige drangmiddelen te willen aanwenden, dat hij niet langer achterlijk blijve en ik zoude dus gaarne zien, dat Uw Ed. hem geliefde te persuaderen om nu aanstaande donderdagmorgen de zaak te moeten afdoen".

Misschien is de zaak op die donderdag in januari 1821 echt afgedaan. Hier stopt in ieder geval wel de correspondentie over de kwestie. Op 3 juli 1821 noteert M.v.Ravenswaaij in de verantwoording van de begrafenisrechten: "Hier komt bij de kerkgeregte van het lijk van J.V. Herger hetwelk op den 2e April van het jaar 1819 onbetaald is gebleven, 8 gld. 18 st. ". Of dit de finale afrekening inhoudt, is niet helemaal duidelijk.
Had Jan Snijders steekhoudende redenen om te handelen zoals hij deed, of was hij een ordinaire leugenaar, misleider en oplichter. Het laatste lijkt de meest voor de hand liggende conclusie, maar is misschien toch ietwat voorbarig. Het zal voor vleeschhouder/slagter Snijders niet aantrekkelijk geweest zijn, om in een kleine gemeenschap als Maarssen bekend te staan als misleider en/of oplichter. Misschien ligt de zaak toch wat ingewikkelder, dan het beeld, dat uit de voorhanden zijnde gegevens naar voren komt.

ZADELMAKER/BEHANGER EVERT GROEN

Met zadelmaker Evert Groen ging het ook niet goed. Kon hij in 1808 als behanger, gehuwd en één kind, werkzaam bij zadelmaker Daniel Heineke, nog 4 gld. betalen in de Dorpslasten, in november 1821 constateert de controleur van de belastingen, dat Evert met zijn talrijk huisgezin in be-hoeftige omstandigheden verkeert. Hij werkt dan als wagenmakersknecht bij Jac. Bernsen en "helpt wel bij het leggen van een kleed of iets te behangen". Hij hoeft geen patentbelasting te betalen en bezit geen goederen meer. De "affaire van kamerbehanger en zadelmaker door hem Evert Groen uitgeoefend zijnde", heeft hij op 8 januari 1820 ten overstaan van (burgemeester) notaris Sanderson te Loenen aan de Vecht, overgedaan aan Jacobus van Beek, tapper en winkelier in koffie, thee en kruidenierswaren, "onder de belofte om die hetzij direct of indirect niet weder te zullen beginnen noch te continueren onder de gemeentens van Nederhorst den Berg, Nigtevecht, Vreeland of Ankeveen.
Onder de verkoop zijn ook alle gereedschappen, materialen en huishoudelijke artikelen begrepen. De prijs voor dit alles bedraagt 250 gld. Evert mag wel zijn vak blijven uitoefenen,

maar alleen als hij het "getrouwelijk en met ijver voor hem, Jac. van Beek zal verrigten en blijven verrigten, tegen eene weekelijkse belooning van zeven gulden en vrije woning in zodanig huis of huisje, als voor hem genoegzaam ter bewoning van deszelfs huisgezin en tot voortzetting van het voormeld bedrijf als knecht kan strekken". De (zeer) kleine ondernemer ziet blijkbaar geen andere uitweg dan zich met huid en haar over te leveren aan de koper van zijn gedoetje. Evert moet verder beloven zijn "meester" nooit te zullen benadelen. Hij mag ook zelf geen gelden innen. Van Beek verklaart verder nog, dat hij de schulden van Groen niet overneemt.

EEN NAAM

Zo te merken zou Christiaan Herger wel niet lang bij Evert Groen gewerkt hebben. Maar langer dan 8 dagen had de werkverhouding normalerwijze toch wel kunnen duren.
Het heeft niet zo mogen zijn. Johan Christoffel (Christiaan) Herger was een van die vreemdelingen, die vreemdeling bleef en niet terug mocht keren naar het vaderland. Johan Christoffel Herger heeft in ieder geval naam gehouden, meer dan "Barend Hendrik Koorwisk zijnde een bovenlander op het kerkhof 's middags 12 uren" op 12 mei 1826 begraven voor 23 gld. en 30 st., veel meer dan "Een buitenlander genaamd Dirk Uittemoore" begraven in 1813 en heel wat meer dan "Een bovenlander" die op 31 mei 1804 zijn laatste rustplaats vond op de algemene begraafplaats naast de Nederlands Hervormde Kerk op de heuvel te Nederhorst den Berg.

GEGEVENS:

SAGV GA 58 - 18 juni 1819
Correspondentie - 2 juli 1819
- 8 dec. 1820
- 20 jan,. 1821
- 6 nov. 1821
SAGV OA NdB 8 -Uitgaande Stukken 12 dec. 1820
SAGV GA NdB 147 - Uitgaande Stukken 31 maart 1819
SAGV GA NdB Burgerlijke Stand 1811-1832, Overlijden 1819
GA Maarssen - Ingekomen Stukken 1820 - 24 maart 1820
RAU Not. Archieven Not. Joh. Sanderson Loenen a.d. Vecht 1820 (inv.nr. 1000)
SAGV NHK NdB - DTB 10 Register wegens het begraven 1795-1828

DE STELLING VAN AMSTERDAM (II)

Ron Zeller

De Stelling van Amsterdam is een voormalige verdedigingslinie rondom Amsterdam met een lengte van 135 km, waarin 42 forten zijn opgenomen. Behalve forten maken ook liniedijken, genieloodsen, sluizen en munitiemagazijnen deel uit van de Stelling.
De Stelling is aangelegd in de periode 1883 tot 1914 op een afstand van 15 tot 20 km van Amsterdam. Hierdoor kon de hoofdstad buiten bereik van vijandelijke artillerie- en mortiervuur blijven. Het gebied buiten de stelling kon in tijden van gevaar onder water worden gezet (inundatie) om de aanvaller op afstand te houden.
De Stelling van Amsterdam heeft zijn tijd als verdedigingswerk gehad, maar tot op de dag van vandaag zijn veel onderdelen van het stelsel uitzonderlijk gaaf bewaard gebleven. Om de Stelling als geheel in stand te houden, werd deze in december 1996 geplaatst op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO. Dit betekent erkenning en bescherming als internationaal monument.
In dit tweede deel van het artikel wordt in kort bestek ingegaan op de typologie van de forten, komt het fort Hinderdam aan de orde en wordt een schets gegeven van het dagelijks leven in de forten tijdens de mobilisatiejaren van de eerste wereldoorlog (1914-1918).

Verschillende typen forten

Niet alle forten in de Stelling van Amsterdam zien er hetzelfde uit. Reden hiervoor is de functie die de verschillende verdedigingswerken in het verleden hadden. Bovendien werden ze niet allemaal in dezelfde periode gebouwd. Zowel de bestaande, als de ontwerpen van nog te bouwen forten moesten steeds worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen in de geschutstechniek.

Het eerste nieuw aangelegde fort van de Stelling van Amsterdam lag bij Abcoude en kwam in 1885 gereed. Het ontwerp ervan zou in de gehele stelling worden toegepast. Het

fort bestond uit een "bomvrije" kazerne, remises en open geschutsopstellingen tussen de aarden wallen, het geheel werd omringd door een gracht. Door de omtreeks diezelfde tijd uitgevonden brisantgranaat, een granaat met een enorme explosieve werking, daalde de defensieve waarde van dit forttype enorm. De bouw van de overige forten werd voorlopig stopgezet in afwachting van een nieuw, aangepast ontwerp.

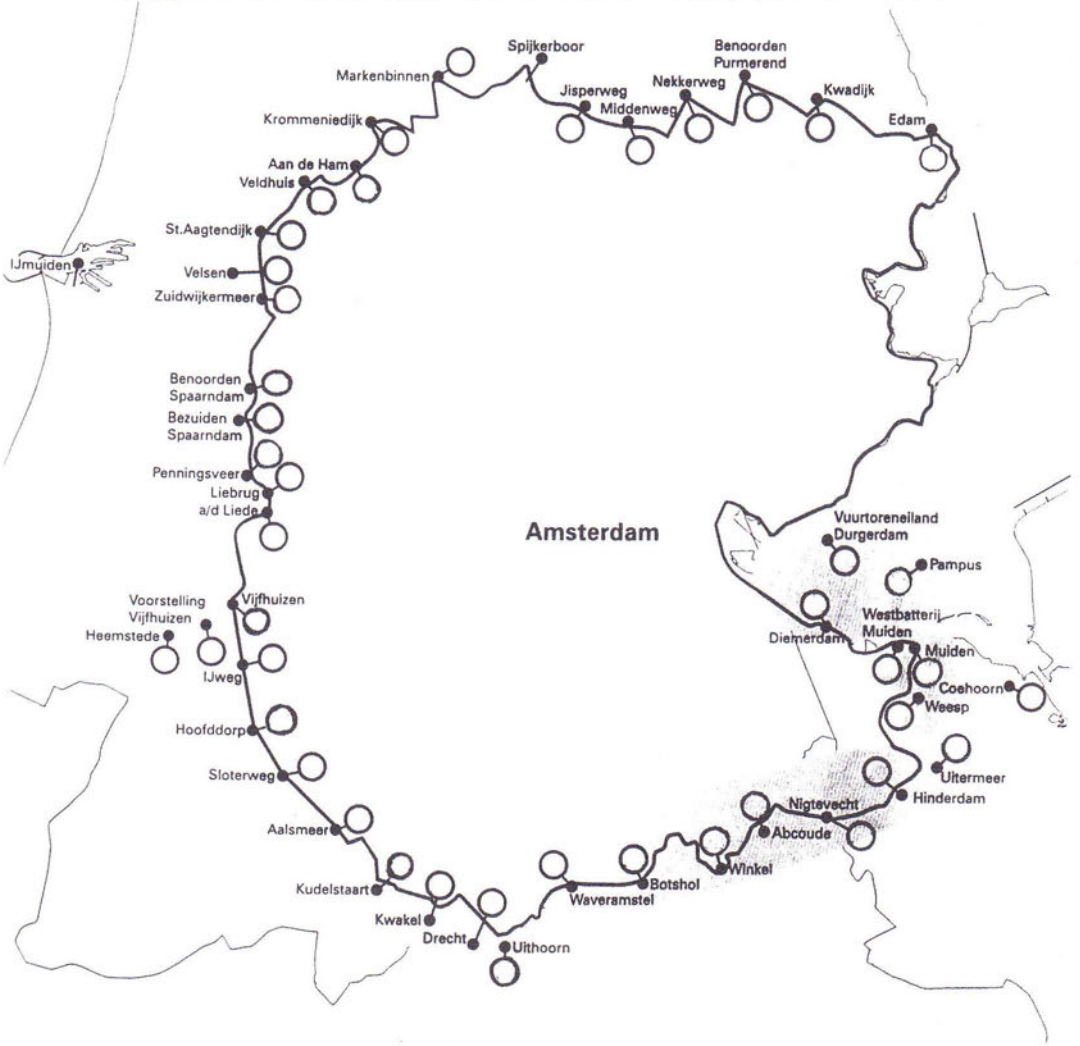

In 1897 werd de fortenbouw in de Stelling hervat: het nieuwe type had een smalle en langgerekte vorm met kazematten, die uit een nieuw soort beton waren vervaardigd. Deze waren met een laag aarde van slechts 25 cm overdekt. Daardoor zou de explosiedruk bij de inslag van de granaat naar boven een uitweg vinden en niet door het dak naar binnen slaan. Aan de achterzijde bevonden zich twee zgn. keelkazematten voor ondersteuningsvuur op de flanken en voor de nabijverdediging. Vijf forten weken vanwege hun stategische betekenis af van het ontwerp t.w. de forten Diemerdam, IJmuiden, Velsen, Spijkerboor en het forteiland Pampus.

Er werden in de stelling ook forten opgenomen, die eigenlijk al verouderd waren. Dit gold voor de rond 1860 gebouwde bakstenen torenforten in de voormalige vestingen Muiden en Weesp, die tot 1892 deel uitmaakten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Op het bovenvlak stond een geschutsbatterij opgesteld. Later werden ook de, nabij Nederhorst den Berg gelegen, oude forten Hinderdam en Uitermeer bij de stelling gevoegd.

Het fort bij Hinderdam

Een duidelijk voorbeeld van een oud fort, dat men telkens poogde aan te passen aan de nieuwste militaire inzichten, is Hinderdam. Dit fort diende als artillerie-steunpunt in het zuidoostelijk deel van de Stelling van Amsterdam.
Het gehucht Hinderdam ontleent zijn naam aan een - inmiddels verdwenen - dam, die in 1437 werd aangelegd en voorzien was van sluizen in de Vecht. De dam diende om de waterstand van de rivier met betrekking tot de Zuiderzee te regelen. Aangezien de dam een sleutelpositie innam in het inundatiesysteem van de Oude Hollandse Waterlinie, werd in 1629 op de dam een schans opgeworpen. In 1673 werd de schans vervangen door een aarden gebastionneerd fort, gelegen op een eilandje in de Vecht. Door de aanleg van de zeesluis bij Muiden in 1674, werden de sluizen bij Hinderdam overbodig. In de periode hierna ruimde men de sluizen op en diende het fort alleen nog voor het onder vuur houden van de beide Vechtoevers.

In 1848 werd het fort voorzien van een bomvrij wachthuis, bestaande uit tweemiddelgrote legeringslokalen, een ruimte voor de wacht, een keuken en een verdieping waar het geschut stond opgesteld. De twee legeringslokalen boden samen plaats aan 50 man. In 1880 werd de omwalling van het fort sterk gewijzigd en werd er een remise gebouwd met er onder een kruitmagazijn en een projectielenvulplaats. Tijdens de mobilisatie van 1914-1918 werden op het forteiland veldversterkingen aangelegd, zoals loopgraven en rugweringen. Tenslotte werden in de dertiger jaren nog enige kleine betonnen groepsschuilplaatsen gebouwd en kwam er een betonnen steun (pivot) voor luchtdoelgeschut. Het interessante van fort Hinderdam is, dat het een van de oudste overgebleven verdedigingswerken is uit het Hollandse inundatiegebied. In 1673 werd immers op dit eiland al een aarden fort aangelegd en was deze versterking onderdeel van de Oude Hollandse Waterlinie. Rond 1850 ging het fort deel uitmaken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In januari 1913 werd het opgenomen in de Stelling van Amsterdam. Overigens is het fort nu natuurreservaat en niet vrij toegankelijk.

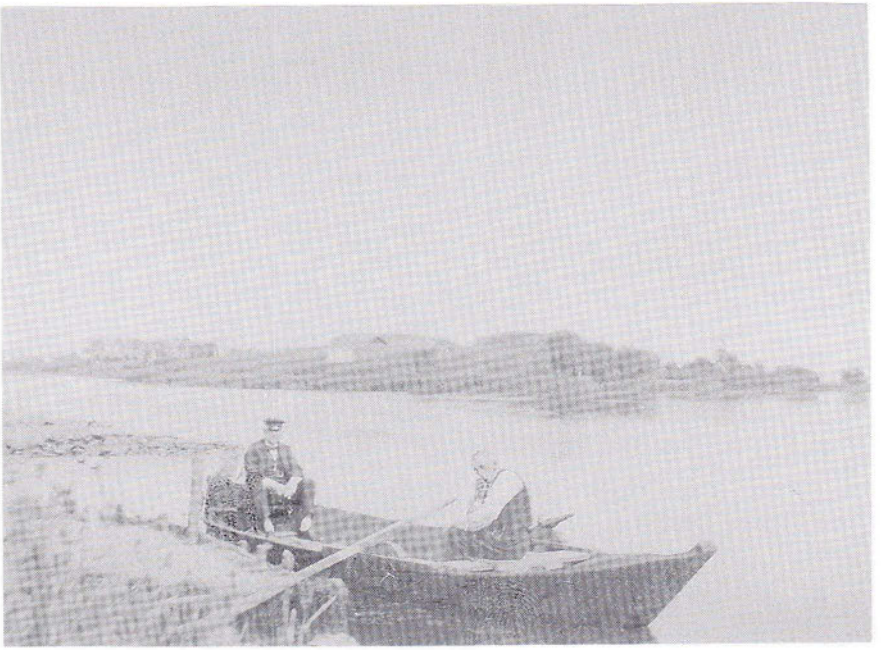

Gezicht op fort Hinderdam, 1930

Periode 1914–1918: de Stelling paraat

Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog in augustus 1914 hield de Nederlandse regering nauwgezet vast aan de neutraliteitspolitiek, een beleid dat al sinds het midden van de 19e eeuw werd aangehouden. Het Nederlandse leger werd gemobiliseerd en naast andere linies en stellingen werd ook de Stelling van Amsterdam bezet. Het in verdedigbare staat brengen van de 135 km lange Stelling was een omvangrijke operatie die volgens een vooraf vastgesteld plan in hoog tempo moest worden uitgevoerd. Het moment leek dichterbij te komen dat de Stelling op zijn kracht zou moeten worden beproefd.

In de eerste dagen waren de gemobiliseerde militairen met behulp van burgerwerkkrachten hard bezig met het in verdedigbare staat brengen van de forten, zoals het inrichten van voorposten en het gedeeltelijk opruimen van bomen, heggen en schuttingen in het voorterrein, die het uitzicht van de forten belemmerden. Inundatiepersoneel bereidde intussen de onderwaterzettingen voor; pas bij dreiging van een daadwerke-lijk beleg zouden deze ook worden uitgevoerd.
Hoewel Nederland buiten de eerste wereldoorlog bleef, leidde het verloop van de strijd in België en Frankrijk - vooral ook door de snelle inname van de forten bij Antwerpen - tot nieuwe inzichten omtrent de bestaande verdedigingswerken. De forten werden binnen de nieuwe oorlogsvoering als verouderd beschouwd. De militaire aandacht werd hierna meer gericht op de verdediging van de grenzen door het veldleger. Toch bleven grote delen van de Stelling tot november 1918 in staat van verdediging.

Het dagelijks leven in en rond het fort

Zoals gezegd, werden in tijden van mobilisatie de forten van de stelling op volle sterkte bezet en trof men voorbereidingen tot het stellen van inundaties. Officieren werden veelal ingekwartierd bij particulieren in het dichtstbijzijnde dorp van het fort. Voor de komst van de soldaten werden de forten ingericht door burgerwerklieden onder toezicht van de

fortwachter. De legeringsruimten in het fort werden dan voorzien van houten of ijzeren kribben. Daar kwam een zak stro op te liggen, die zo strak mogelijk moest worden gevuld. De soldaten gingen meestal op de zak staan dansen om hem zo plat mogelijk te krijgen. Men kon de zak in de regel zo'n twee maanden gebruiken, voordat het stro ging verpulveren en in stof veranderde. De waterputten of -kelders werden gevuld met regenwater, dat via druipkokers vanaf het dak werd aangevoerd. Door dit regenwater door een zuiveringsinstallatie
te pompen werd het drinkwater geschikt gemaakt. Bij de oudste forten, zoals fort Hinderdam, had men nog geen aparte drinkwaterzuiveringsinstallatie. Hier werd het water voor consumptie geschikt gemaakt door het eerst door een klein filter te voeren. Ook had fort Hinderdam geen apart waslokaal, men was aangewezen op de waterput in de legeringsruimte.
Het eten was goed te noemen. Behalve de zaterdagse soep bestonden de meeste maaltijden uit het klassieke patroon van aardappelen, vlees en groenten. Naar verhouding was het aandeel van de aardappelen en het vlees erg groot. De soorten groenten varieerden naar gelang het seizoen. In de winter was er een ruim aanbod van boerenkool, zuurkool en spruiten. Vlees werd soms afgewisseld met verse vis of stokvis. Een verblijf van enkele maanden tot twee jaar (tijdens de mobilisatieperiode 1914-1918) in de kleine, geïsoleerde gemeenschap op het fort was niet bepaald boeiend. Wachtlopen, wapenonderhoud, oefeningen van tijd tot tijd, aanleg van loopgraven of een enkel kort verlof konden daarin niet veel veranderen. Er was doorgaans op het fort weinig vermaak in de vrije uren te vinden. 's Avonds ging om tien uur het licht uit en voor de meeste jongeren onder de soldaten, die uit de grote stad kwamen, was dat veel te vroeg. Er was geen radio, televisie bestond nog niet. Meestal werd er gekaart, maar er bestond ook gelegenheid tot het volgen van taalcursussen. Dergelijke cursussen hadden meer het karakter van verzamelen van kennis dan van echte scholing. Kortom de grootste vijand van het fort was de verveling.

(wordt vervolgd)

EEN BIJ TOEVAL ONTSTANE "MIDDENWEG"

Gerard Baar

Hoe verder? Onbedoeld hebben de plannenmakers uit het verleden voor ons een dorp gecreëerd, dat de ideale bevolkingsintensiteit binnen het Groene Hart, waartoe wij ook behoren, heeft. 451 Inwoners per km2. Dat wordt nergens anders gehaald. De ene gemeente heeft veel te veel en de andere veel te weinig inwoners. Nederhorst den Berg mag bijna niet meer bouwen. Op het moment (voor het nageslacht, 1997) mogen degenen die er wonen zich in de handen knijpen. We hebben van alles gekregen: Parkeerplaatsen, doorgaande wegen, rustige kernen met uitvalspaden of weggetjes voor recreatieve rust. Voor de liefhebbers water om te zwemmen of te varen zonder te hoeven betalen. Wat wil je nog meer.
Een mooie omgeving om oud te worden. Dat denken er meer. Het wordt tijd om daar over na te denken. We staan stil en dan ligt de achteruitgang op de loer.
Op 20 oktober 1969 draaide burgemeester Van Harinxma Thoe Slooten onder grote belangstelling (zelfs de landelijke pers was aanwezig) bij de Dam de kraan van de leiding open, welke het eerste zand aanvoerde voor de demping van het eerste gedeelte van de Reevaart. Zand van eigen bodem door de Ballast Mij uit de Spiegelpolder aangevoerd. Door het in werking zetten van die zandleiding kwam er een einde aan de jarenlange stilstand van het dorp. Planologisch gezien dan.
Bijna 30 jaar later hikken we tegen een nieuwe "bijstilstand" aan. Er is een ongrijpbaar monument bij gekomen, dat door een heleboel dorpelingen omarmd wordt, maar eigenlijk onzichtbaar is. Een rekbaar begrip, dat niet te tekenen is, maar wel vol te tekenen, althans planologisch gezien. RUIMTE heet het en het is tot heet hangijzer geworden. Ruimte is hier groen en lijkt op bepaalde uitkijkpunten oneindig. Even verder staat er aan de horizon toch altijd weer iets in de weg. Maar wat wil je in zo'n dichtbevolkt land.
Tot nu toe zijn de uitbreidingen binnen onze gemeente net zoiets als de Middenweg, wel bebouwd maar nog niet vol. Er zijn doorkijkjes, maar ik betwijfel of gehaaste automobilisten in de gaten hebben dat er gaten tussen de huizen zijn. Voor de rest

van het dorp ligt het eigenlijk net zo. Je weet niet wat er achter zit. Wij wel, water en weiland. Is het nu zo erg nog een klein stukje weiland te missen om de vergrijzing van het dorp op te vangen over een periode van 20 jaar? Dan is de bevolkingsgroei afgenomen en neemt verder af, zodat een ieder die dat wil rond 2020 hier kan blijven wonen. Er blijven dan altijd bebouwde plekjes vrijkomen. Ruim zicht was meestal voor een jaar of wat vastgelegd, maar eens moest men dat inleveren voor nieuwe Ruimzichters. Er wordt nog steeds tol betaald om ergens te komen. Ruimte is duur geworden. De tol van de vooruitgang.
Bij de uitvoering van alle op papier staande uitbreidingen van pakweg 40 jaar geleden is uiteindelijk een middenweg gekozen. Op die ongetwijfeld gure herfstdag van 1969 sprak de burgervader over heel veel zaken en somde bijna lyrisch de komende veranderingen op, zelfs in het kader van het streekplan Gooi- en Vechtstreek. Ja, wat wil je, zonder slag of stoot was het allemaal niet gegaan.
Elkaar in het water gooien is gelukkig nooit gebeurd en het bleef bij bekvechten in de raad. Een van de aangekondigde verdere plannen was het volspuiten van de dobbers achter de hele Dammerweg en tevens het na leegzuiging van de Blijkpolder opspuiten van een gedeelte van de Blijkpolder achter de Overmeerseweg. Achter de Dammerweg heeft het opspuiten dankzij massaal protest en natuurlijk door maatregelen van hogerop nooit plaats gevonden en in het centrum bleven een aantal dobbers bewaard door de koppigheid en standvastigheid van een Ruimtebezitter.
De Blijkpolder werd in tijd van 9 jaar uitgezogen tot Noordzeediepte en na het aflopen van de bodemverlagingsconcessie werd er een duinlandschap achter de Overmeerseweg neergeworpen, dat -gelukkig voor ons - geslecht kon worden voor Natuurmonumenten het in de gaten kreeg. Anders had ik hier mooi niet kunnen zitten tikken, de Historische Kring niet zoveel leden gehad en was er van het dorp helemaal niets terechtgekomen. Misschien was het dan tot Reservaat verheven en zouden wij de bijnaam Muggenjagers gekregen hebben. Gedachtig waterkippen en kraaien, waarmee wij hoogstwaarschijnlijk in de toekomst mee moeten leren samenleven. De vooruitgang staat niet stil. Ik laat in het midden of het allemaal even goed is.

Overzicht van archieven en klappers betreffende Nederhorst den Berg

Streekarchief voor Gooi & Vechtstreek
adres: Oude Enghweg 23, Hilversum, Postbus 9900, 1201 GM
openingstijden: ma. t/m vr. 13.00-17.00 uur, 's morgens op afspraak
telefoonnummer: 035-6292646

Archieven van:

* betekent dat er een toegang is op het archief in de vorm van een inventaris of plaatsingslijst.

dorpsbestuur, municipaliteit, gemeentebestuur, 1625-1813 *
idem, 1700-1936 *
gemeentebestuur, 1939-c.1968 *
bevolkingsregisters (1830) 1850-1939 (1944) *
burgerlijke stand: geb. 1811-1892, huw. 1811-1912, overl. 1811-1932

oud-rechterlijk archief, 1620-1811 *
notarissen, 1664-1710, 1770-1789 *

Blijkpolder, 1708-1951 *
Broekerpolder, en Heintjesrak- en Broekerpolder, 1762-1950 *
Heintjesrak- en Broekerpolder, -1979
Horn- en Kuijerpolder, 1746-1962 *
Horstermeerpolder, 1612-1980 *
Spiegelpolder, 1779-1979 *
Spiegel- en Blijkpolder, -1979

Ned. Hervormde Gemeente, (1600) 1625-1954 *

DTB's (doop- trouw- en begraafboeken daterend voor 1811) *
doopboeken (hervormd), 1639-1823
dopen rooms-katholiek: tot 1810 behoorden de parochianen tot de statie Ankeveen (geen DTB aanwezig)
trouwboeken (hervormd), 1639-1823
begraafboeken, 1625-1828

klappers op naam en soort akte van:

Oud-rechterlijk archief (ORA):
3357 deel I (transporten en hypotheken) 1757-1774
3357 deel II (transporten en hypotheken) 1757-1774
3358 (transporten en hypotheken) 1775-1783
3359 (transporten en hypotheken) 1782-1802
3360 (transporten en hypotheken) 1803-1811
3361 deel I (schepenakten) 1577-1655
3361 deel II (schepenakten) 1660-1710
3362, 3363, 3364 (schepenakten) 1722-1773
3365 (schepenakten) 1773-1811

Op de studiezaal bevindt zich de historische bibliotheek. Er wordt naar gestreefd om hierin ook alle (historische) publikaties betreffende Nederhorst den Berg op te nemen.

Afbeelding omslag: Horstermeer, omstreeks 1942
Collectie: Historische Kring Nederhorst den Berg